

Јелена Љ. Вујић*
Филолошки факултет
Универзитет у Београду

УДК
821.163.41(73).09-1"1941/1990"
ДОИ
<https://doi.org/10.18485/analiff.2016.28.2.1>

ПЕСНИШТВО НАДЕ И НОСТАЛГИЈЕ СРПСКЕ ПОРАТНЕ ДИЈАСПОРЕ¹

Овим рефератом се кроз одабир песама представља поетско стваралаштво српске поратне дијаспоре која је углавном стварала у САД и Канади. Њихова поезија (настала од почетка Другог светског рата па до деведесетих година двадесетог века) је прикупљена и недавно објављена у САД у збирци „Нада и носталгија”. Ова песмарица поред дела аматерских песника, бивших официра, логораша, свештених лица и радника садржи и значајне поетске творевине Јована Дучића, Растка Петровића, Владике Николаја Велимировића, Војислава Илића Млађег, Драгутина Рајковића, Милана М. Петровића, Вука Ђуришића, све настале у егзилу. Оно што је заједничко овој поезији јесу снажна, искрена, патриотска осећања и богата симболика везана за српску традицију изнета јаким, лепим, упечатљивим и пажљиво одабраним језичким средствима на чистом српском језику. Иако збирка садржи песме које би се својим уметничким дометом могле сврстати у сам врх српске поезије попут песама „Врбас” и „Босна” Ј. Дучића, које по речима критичара припадају „молитвеном циклусу...као вапај и клетва...” или попут неких непоптуних песама Р. Петровића, има и оних мање вештих аутора. Међутим, оно што је свеprisутно и представља заједнички именитељ за ових седамдесетак песама су меланхоличан тон и непатворена, силна, непреболна чежња и носталгија за родном грудом, том «Чист[ом] Божј[ом] капљ[ом] из заветне чаше...». Циљ овог реферата је да укаже на поетски допринос песника емиграције српској песничкој баштини 20. века.

Кључне речи: српска дијаспора, родољубива поезија, песнички мотив слободе, дванаестерац, позни отаџбински циклус.

Народ се са ових простора селио и расељавао ношен и шибан вихорима историјских догађаја, природних катастрофа и недаћа. Срби

* jelenajvujic@gmail.com; jvujic@sbb.rs

1 Делови овог рада су изложени на 45. Међународном сусрету слависта у Вукове дане.

су се тако расули по свету, па их има на свим меридијанима и по свим ћошковима земаљског шара, где живе, раде и пате за родном грудом. Ту своју носталгију претачу у уметност које се матица ретко сети, а мало је оних стваралаца из расејања који су уврштени у српску културну (књижевну) баштину. У дијаспори су у неком периоду свог живота стварали неки од најславнијих српских књижевника и поета. У овом раду осврћемо се на песничко стваралаштво српске дијаспоре настало од четрдесетих година 20. века у САД када се велики број Срба раселио углавном из политичких, а мање из економских разлога. Жеља нам је да укажемо на мало познато песничко стваралаштво које у сваком случају богати српску песничку баштину, а до данас је било слабо познато.

На то нас подсећа и једна од ретких песмарица са поезијом насталом у дијаспори *Нага и носџалија* (приређивач др Ранко Симовић) која почиње цитатом Владике Николаја Велимировића «Чувај своју веру и поштуј веру других». Објављена је 2012. године и садржи преко 70 песама, како афирмисаних песника и књижевника попут Николаја Велимировића, Растка Петровића, Војислава Илића Млађег, Јована Дучића, Милана М. Петровића и других, тако и оних који су се песништвом почели бавити као аматери, да би се афирмисали касније у својим срединама. Неки су познати српској књижевној и културној јавности, док су други потпуна непознаница, што не значи да њихова песничка остварења заостају за овим првима. Велики број аутора су бивши заробљеници логора у Оснабрику.

Збирка садржи песме различитог квалитета и уметничких доемата али оно што је заједнички именитељ свим песмама, сваком стиху и рими јесу аутентична осећања која преплављују читаоца. Аутори поезију схватају као средство за борбу, за олакшавање бескрајне патње и туге, прозор у наду али и начин да се очувају српско име, вера, језик и обичаји. Свака песма има свога мученика и сваки је мученик пропевао на свој начин. Један од најснажнијих поетских крикова мучеништва и боли на души спевао је Милан М. Петровић у своме «Епитафу».

*Кад њуђа рука склоји моје очи,
И сџави земљу њо ѓрудима ѓолим,
Осџаће моја душа да сведочи,
И ѓосле смрџи колико ѓе волим.
Србијо!*

У последњој речи, том крику је последњи издах, последња мисао свих оних који су живели у туђини и своју неизмерну носталгију, ту раку рану олакшавали мелемом поезије.

Са друге стране, неумирућу наду у повратак је можда најречи-тије изразио песник Вуко Ђуришић:

*Повраћћемо се кад сине њролеће
И одјекну њесме славуја из луја.
Срца наша, мајко, заробићи неће,
Ни сребро ни злато- нићи земља друја.*

Њихов поетски израз је мање-више традиционалне форме, без превише иновација. Прати се модернистичка традиција, што је и разумљиво ако се има увиду да се ради о песницима који су, ако не савременици песника српске модерне, а оно бар васпитавани на њиховом стваралаштву. Модернистички печат се види у строфама које су углавном катрени са схемом риме *аабб* или *абаб*, мада има и понека песма са октавом као строфом („Моја мајка», Драгана М. Адамовића) или септимом („Видовдане-молитвени дане», Божидара Л. Ценића). Стих је најчешће дванаестерац, који се показао као најпогоднији за патриотску лирику јер због своје мелодичности и ритмичности нарочито погодује и за усмено говорење. Такође, дванаестерац се чини најлакшим за савладавање и уклапање јер је у највећој мери ова збирка ипак дело песника аматера који, и поред тога што нису „учени» песници, показују врло коректно владање умећем версификације.

Ову збирку карактерише готово потпуно одсуство љубавне лирике. Још једна уочљива особина поезије наде и носталгије јесте да је највећи број песама (готово више од две трећине) писан у директном обраћању песника, било појединцу (најчешће је реч о персонализованој Србији), некој одређеној групи (попут српске омладине) или целом народу („Где си Слојо, у времена јорка...», „Враћћемо се, оћацибино драја...», „Све засћаве твоје кроз векове дује...». „Шћо ћућићи, ћућићи, о Србине ћужни?»). Смењује се прво лице једнине и прво лице множине као лирско ја, док је број песама писаних у трећем лицу готово занемарљив, што се свакако тумачи као директна последица јаког личног печата и исповедајућег тона што је заједничка нит која повезује све ове песме. Читалац се неретко осећа као прима-лац исповести и слушалац истовремено делећи са песником његова

најдубља и најинтимнија осећања. О нади и вери у бућност свог рода и Отаџбине говори и чињеница да је много песама писано у императиву и субјунктиву („*Нек њлану срџа њуна њојла жара...*»; „*Носи, срџска реко, крв наших синова...*»; „*Мач њламена вади- васкрсни у слави!...*»; „*Чувај се, мој роде, својих сиџранџиџица...*»; „*Па да и мени њеку дани као њразници-...*»; „*Да род свој избавиш од мука и њиџрансиџва...*»).

Неке су песме пригодне са претежно родољубивим и/или политичким набојем. Њихови аутори изражавају своје ставове и осећања према отаџбини, али и оданост одређеним идејама, које из ове перспективе и са ове временске дистанце не морају свима да годе и да се свиде.

Централне теме и мотиви су слобода и патриотизам, певање у част славе и слободарства и величање српске историје. Поред већ поменутог „Епитафа» истичу се „Моје вјерују» и „Српски ветерани» Родољуба Илића, „Рањена Србија» Милана Петровића као и „Песма Светој Србији» Владике Николаја Велимировића. О патриотској лирици Јована Дучића биће посебно речи у наставку овог рада.

*Србијо, верујем у њвоје сиџриљење:
У духовни усџон, борбеносџи да јача,
Верујем у срџсиџва коначно сиџсење,
Од окова њуђих и њројасџи мача!
„Моје вјерују»*

*Земљо наших њраоџаџа,
Виџезова и свеџаџа,
За крсиџ часни мученика
За слободу њоборника.*

*...Ту Косово њужно сиџоји,
Пеџвековно ројсиџво броји,
Сиџомен славе и јунаџиџва
И неслоје и издајсиџва.*

„Песма Светој Србији»

Врло заступљени су фоклорни и етно-мотиви, а значајан део песама су празничне песме. У том смислу Божић је најчешћи празник о

коме се пева. Следеће песме су са тематиком Божића: „Бадње вече» Драгана Рајковића, „На Божић» јереја Родољуба Ж. Илића, „На Божић код Веронике» Вуке Ђуришића, „Христос се роди!»), „Божић» Исаије Митровића и „Божић-Љубав- Слога» Мирка Божића. У стиховима се углавном позива на мир, слогу, љубав или су инспирација осећања и амбијент Божића далеко од родне груде.

*Али ја сам своју срећу изгубио :
Остао сам давно без свој родној краја.*

*...Остави ме данас самој да шутјем
И судбину своја рода ојлакујем...
Чуј с храмова наших како брује звона
У славу Госиода шћо међ' људе гође,...*

В . Ђуришић „На Божић код Веронике»

Нарочито упечатљива песма „Бадње вече - На риви Ки Веста» Д. Рајковића се од осталих песама у славу Божића разликује како по одабиру песничких слика, тако и по форми. У структури и форми приметни су трагови постмодернизма.² У двадесет седам стихова неједнаке дужине (варира се четрнаестерац, петнаестерац, осмерац, шеснаестерац) филозофски мотиви универзалног свевременског мира и детиње невиности уочи рођења богомладенца се смењују са песниковом интроспекцијом (*Како мисао шћоне, У безвесити космичких шћема!*). Све то је уклопљено са елементима пеџаџа тропског карипског острва (прохладна пучина, кеј, звездама обасуто небо, мангов грм, кућа Ернеста Хемингвеја), тако другачијег од српског божићнег духа и амбијента.

*О дивно Бадње вече!
Са краја овој шћића као са ивице светћа ,
Све ми се чини једно –и небо, и земља , и море*

2 Рајковић је један од малобројних песника чија су се дела нашла у збирци *Нада и носталија* који се у извесној мери окреће постмодернизму у неким својим песмама као што су „Бадње вече - На риви Ки Веста» и „Одмор», мада је то видљивије у форми него у садрџају и тематици.

*И милијарде свештала од једној до другој њола,
Што бескрајима торе.
Ноћас, што свемир цветаша!
А кад са дахом јуштра звезданих свештова несеша,
Зашекла ме зора далеко од мој сџана,
Крај једној манјовој ѓрма на риви Ки Вешаша –
Ко деше очарана.*

„Бадње вече - На риви Ки Веша»

Значајно место у тематици заузимају и Косово и косовски мит. Као и све остале и ове песме варирају по квалитету у зависности од вештине аутора, но својом снагом истиче се потресна „Преорали су гробље»Д. Рајковића.

*С ѓрвим бојама зоре њо замаљеној ѓрави
Ходи ѓрилика чудна као да мајлом ѓлови;
Шамија и црнина, ѓољед ујарак ѓрави,
А завежљај у руци свакоја јуштра нови.*

*Добри суседи кажу већ недељама лушаша:
То јединицу ѓражи. Очи је исљакала
Ошкад је кобној дана зајреја Арнаушаша
Хумку вољене кћери ѓреорала.*

„Преорали су гробље»

Са истом тематиком су и „Косовка девојка» и „Косовска веридба» М. Петровића које се заснивају на косовској иконографији и предању (Косовка девојка и Топлица Милан), као и „Видовдане-молитвени дане» Б. Л. Ценића, „Данас» Драгана Манчића.

Често се пева о Христу и његовим страдањима која се неретко поистовећују са историјским страдањима српског народа, док се православље изједначава са српством и представља отелотворење српства и српског духа и суштине. Ови се мотиви између осталих налазе у песмама „Слободи» Р. Илића. „Молитва за Ускрс» М. Петровића.

*Ми чекамо шебе, сву у сјају дела
Вечне Божје ѓравде, ѓобеднице зала,*

*Да нам њрнов венац расїлейеш са чела
Творца рука кад нас буде васкресала;*

*Србин кад се диїне, вечно Боїу одан,
Као Хрисїос Јудом и издан и њродан.*

„Слободи», Р. Илић

Нежни стихови испевани су и родном крају и лепотама Србије у песмама „Звезда над Врачаром», „Одмор», Д. Рајковића, „Једна ноћ у Живаници» и «„У Великом Поморављу» Ж. Дамјановића.

*О, у Моравскоме мају,
їде свакој сїоїи њиве
Боїови да се диве,
Јер личе на оне у рају.*

*У њоїлом мајском сунцу,
Свечано рухо њролећа,
Нуди вам своје најбоље
Вежено од биља и цвећа
Шїо даје башића и њоље.*

*...Пољем се жїїо њовија
Када їа њоїладе зефири
И жешїву све њеже чека
Док овде и онде њровири
Црвена круна кукурека.*

„У Великом Поморављу»

Дамјановићева песма је донекле у ерићевском маниру, врви од пејсажа, боја и звукова. Деветерцом у строфама неједнаке дужине³ је постигнута динамика и лакоћа стиха.

Известан број песама посвећен је одређеним личностима („Генералу Милану Недићу», Драгољуба Манчића, „У српској ноћи – се-нима ген. Михајловића», Д. Рајковића).

3 Углавном су строфе катрени али песник се не устеже да уметне и пети стих у строфу у случају када му је он потребан да заокружи песничку слику.

Филозофски мотиви се јављају у поезији Д. Рајковића (већ поменуто песме „Одмор» и „Бадње вече») са честим реминисценцијама и контемплацији о младости. Живаљ Дамјановић размишља о неким универзалним мотивима као што је циркуларни циклус живота „Вечито се руши и вечито гради» или „Човек и принципи».

*Природне се силе никад не нишће,
Ал' место и време скупа иључују:
Узалуд у оноћ зору сунце нише,
Или ловци плодне њиме поручују.*

„Вечито се руши и вечито гради»

О пролазности живота размишља и пева и Драган Адамовић у песми „Старост».

Као што се види мотиви и инспирација за поезију налажени су свуда и у сваком, ма како малом детаљу и подсећању на Отаџбину и свој род и народ. У најбројнијим родољубивим песмама има и ставова и порука које се неће свима допасти, али се не могу пренебрегнути емоције изнете у песми „Издајницима Хрватима !» Војислава Илића Млађег написане 1941.⁴

*Ко нашом невином крвљу залива њиве наше?
Ко свешћенике коље и цркве наше њали?
Ко расиетој Србији њиноси оцња чаше?
Ко су њо: Хуни, Гоџи, Авари или Вандали?*

*...О нису, авај, нису вравари некултурни
Већ синови Хрвајске “Културне и ѡросвећене!”*

*... И када црноме робу окове расковасмо,
Браћом их назвасмо својом...
...Не, не, ми нисмо браћа, ми нисмо крв исше крви,
...Неће им ѡада ѡмоћи ѡлаши неких “Јуословена”,
Досња смо дуо ѡјили на свом срцу змију,...*

⁴ Врло слична по тону и поетским сликама је и песма Јована Дучића „Сину тисућлетне културе», написана 1942.

Из разумљивих разлога, услед политичке ангажованости и крајње неусклађености са политиком југословенства и братства и јединства као и због изузетно наглашених србо-националних елемената ова песма је мало позната српској читалачкој публици у матици. Са друге стране, она међу нашем дијаспором има веома значајно место и ужива огроман углед заједно са Дучићевом песмом „Врбас”. У обе песме су артикулисана колективна осећања бола и неправде због масакра над српским живљем која су наши људи имали у тим тренуцима почетком Другог светског рата, без обзира да ли су се налазили у Отаџбини, логорима широм Европе или у челичанама Питсбурга и Герија.

Војислав Илић Млађи у петнаест катрена, стихом неједнаке метрике, варирајући четрнаестерац и петнаестерац уз поврмени излет у краћи стих (осмерац) испевава ламент разочарења и огорчености због издаје и злочина сународника „братског” народа. При том подсећа и себе и читаоце на велике историјске подвиге српских владара и народа. Како ове стихове не ниже песник, већ његов бес и очај, језик је пренапрегнут емоцијама, израз јак са пуно узвика, вапаја, јадања, па и клетве и претње, али и ироније и метафоре. Сигурно је да ово поетско остварење Војислава Илића Млађег, које осликава и одражава острашћене емоције и климу турбулентних времена у којима је настало, ниједног читаоца неће оставити равнодушним, било да ће изазвати позитивне или негативне импресије.⁵

У исто време, о истим догађајима далеко преко Атлантског океана у егзилу Јован Дучић пише свој „молитвени циклус”, како га је назвао Александар Петров. Најпотресније песме о страдању Срба у Босни и Хрватској („Врбас”, „Босна”, „Лички мученици”, „На обали Неретве”, „Вечној Србији”) објављене су у листу *Американски Србобран*⁶. Овај циклус, који се у критици назива још и касним отаџбинским циклусом, по речима Петрова (Симовић 2012:6) није „химнички... није поклич, него плач, није писан на брду и у славу царства на врхунцу моћи, него са дна јаме, као вапај и клетва у име кланих и недокланих...” Песме

5 Одлуком да у рад уврсти песму Војислава Илића Млађег, аутор овог рада не жели никога да увреди, нити да имплицира било каква осећања или оцењује политичку коретност песме и њеног аутора. Песма служи само у илустративне сврхе како бисмо указали на разноврсност и разноликост поезије српске дијаспоре.

6 Добрим делом током 1941. године *Американски Србобран* је најстарији српски лист, јер је београдска *Полиџика* престала да излази од почетка Другог светског рата (Петров, 1994).

касног отаџбинског циклуса пише искусни дипломата, зрео уметник и човек који је спознао и искусио штошта. Његову позну патриотску лирику зато одликује не толико старозаветно, библијско, не осветничко колико мученичко, јеванђеоско и светосавско.

Познате су речи које је о песми „Врбас» изрекао Слободан Јовановић (Симовић 2012:6):

„Његова песма «Врбас», испевана поводом покоља Срба у Босни, биће забележена у свакој антологији нашег патриотског песништва исто онако као Змајева „Вила», Јакшићево „Падајте, Браћо», Војислављево „На Вардару», Ракићево „На Газиместану»...У данима великог српског страдања и мучеништва Дучић је нашао речи које су могле бити мелем народном болу».

Песма је испевана 20.10.1941, а већ 27.10.1941. објављена је у *Американском Србобрану*. Ова песма већ деценијама има посебан значај међу српском дијаспором, првенствено због свог тона којим се истовремено изражава неописив бол и жалост који поје над мртвима али и пркос и стоички отпор као и вера у божију правду што нарочито кулминира у последње две строфе.

*Беше њада славна, а сада си светиа,
Певај сва крвава кроз њиве и лује.
Наша звезда славе сад и даље цветиа:
Пре свачији сужњи неї' ичије слује.*

*Носи мора крви да их не њокраду,
Носи реко срїска, крв невиних жрїви:
Рагосне њобезде хероји нам даду,
Али стїрашну њравду извојују мрїви.
„Врбас»*

Као и већина ранијих Дучићевих патриотских песама и „Врбас» је писан у дванаестерцу, због чега је неки критичари не сврставају у најбољу Дучићеву каснију лирику. И поред несумњиве лепоте и величине, осећа се на кратак моменат пад и клише (нпр. у „*Рагосне њобезде, хероји нам даду*») те смо стога слободни сложити се са констатацијом појединих критичара (Петров 1994: 56) да је Дучић дале-

ко експресивнији и јединственији али и „приснији, непосреднији и уверљивији у десетерцу или тринаестерцу, којим је написана његова изванредна песма „На обали Неретве». Уосталом, Дучић јесте своје врхунце досегао и краћем метру, деветерцу, несиметричном осмерцу или седмерцу.»

Позне отаџбинске песме, а песмарица *Нага и носџалија* садржи следећих шест Дучићевих песама: „Врбас», „Лички мученици», „Босна», „На царев Аранђеловдан», „Вечној Србији», „На обали Неретве», писане су стихом различитог метра. „Врбас», „Вечној Србији» и «Босна» су у дванаестерцу, „Лички мученици» у десетерцу, „На обали Неретве» у тринаестерцу, а „На царев Аранђеловдан» у асиметричном деветерцу. Може се претпоставити да је оваква шароликост у метрици последица песникове жеље да пронађе прави и најодговарајући стих, да изрази најдубља и најболнија осећања сапатње са својим народом али и своју патњу због егзила у ком се нашао. Такође, разлика у дужини стиха је и разлика у томе која је емоција доминирала у тренутку надахнућа, да ли је реч о посмртном лелеку, пркосу („На обали Неретве»), молитви или разочарању („На царев Аранђеловдан»).

*За твоју Славу свейли Царе,
Царе над ширима морима!
Зли жреци данас иричесті кваре;
Губа је у свим шорима...
Над твојим царством мрак се шири,
Вейрови црни дувају:
Сад нашу савесті бране жбири
Луїежи блаіо чувају.*

„На царев Аранђеловдан»

У том смислу метричке неуравнотежености позне отаџбинске песме, које нису сакупљене и штампане као посебан циклус, по мишљењу Петрова подсећају на песме „Лирике».

Једна од последњих Дучићевих песама из позног отаџбинског циклуса је „Вечној Србији», постхумно штампана у *Американском Србобрану* 27. јуна 1944. Остарели песник се пред крај живота, бистрог ума и бритког језика директно обраћа свом народу и Отаџбини. У

овом случају дванаестерац одговара жељеном ритму који се ка крају песме убрзава јер се нижу снажније и снажније песничке слике да би се у последњој строфи смирио. Дванаестерац даје темпо стиху и целој песми и ствара молитвену интонацију (у средишњем делу песма готово личи на молитву која се изговара у трансу) .

*Заставау идеје у руци њодлаца!
Местио мач шито свеиџи, увек нож шито њара!
Борца шито се блаиом местио койља баца,
Јунака шито њљачка и жреца шито хара!*

*Заставау у срамни злочин замочену;
Слободу у сенци њуђих бајонетиа;
Оџаџбину целу у њљачци и њлену;
У крвавој руци иде је њричестџи свеиџа.*

*Презри љубав њодлих и браиџсџиво убиџа.
И реч вероломних и часџи клеветџника!
Носи, роде славни, џај мач без кориџа-
Знамен крџионосџа и Божјеџ војника!
„Вечној Србији»*

Растко Петровић је такође још један од добро афирмисаних књижевних стваралаца који је стварао у егзилу па су због тога фрагменти његове лирике нашли своје место у збирци *Нада и носџалиџа*. Петровића је Други светски рат затекао на позицији вицеkonzула у Чикагу, да би касније прешао у Вашингтон на место секретара Посланства Краљевине Југославије. Остао је да лежи у туђини⁷, сахрањен неочежљено на гробљу у Сеновитом Потоку 1949. Његова изгнаничка поезија је наглашено сетна, мелахонлична инспирисана пролазношћу и злом изгнаничком судбином. Стихови и строфе су неједнаке дужине, а доминирају поетске слике самоће и неких безнадежно недостижних даљина у којима се стално понављају лексеме *никада, ниџде, ниџиџа, нема* којима се негира материјално, временско и просторно постојање,

⁷ Посмртни остаци Растка Петровића су 1986. године пренети и положени у породичну гробницу Петровића на Новом гробљу у Београду.

што је рефлексивна песникове боли што му је онемогућено да се врати у отаџбину.

*Младосићи ме мину, мила младосићи моја,
Није те нема, ноћу те нема, иужно у ноћи...*

*Сада је све твоје.
Никада више и ништа више
Никада више нада
Да ћу своје уморно срце доложити у ваше руке
Да ја докопајем крај твојевој којима долазиш
У вечери, зајрљени, са својим женама, насмешени
на једно даље поколење
Сада су твојеви дуси, и ја ћу остати сам и дуси...⁸*

Поезија објављена у збирци „Нада и носталија» је израз јада, борбе за опстанак у далекој туђини како за време рата тако и у поратним годинама. Песме су оригинални и непатворени вапај за родном грудом, оивичене сетом чак и када одишу врцавошћу и лакоћом. Све заједно чине антологију још једне голготе и имигрантске туге непролазне о којој су сви аутори као сужњи певали у хору. То су аутори за које је Отаџбина била мајка и «Чиста божја каиљ[а] из завешане чаше...» Нада у завичајни повратак није их напустила до последњег даха, мада су многи заувек остали у изгнанаству.

Циљ антологије (а и овог рада) је да «се зна да су ти људи постојали, да су им гробови остали у туђини, да [се врате] њихова имена у Србију коју су необично волели».⁹ Поред ових објављених поетских записа има још много тога уметнички записаног и израженог што сведочи о животу наше дијаспоре, а што није сабрано и објављено. То је саставни део српске културне и историјске баштине које се не можемо и не смемо тако лако одрицати јер шаље важне поруке и савременицима и будућим генерацијама. Овај рад је почетни корак у правцу осветљавања, признавања,

⁸ О наведеним стиховима преузетим из песмарице „Нада и носталија» са страна 41-42 нема података да ли припадају некој конкретној песми.

⁹ А. Рељић у писму Р. Симовићу (Поговор збирке *Нада и носталија*, Симовић, 2012:147).

укључивања (али и рехабилитације) дела аутора из расејања са надом да је скренуо пажњу на њихов значај и вредност, јер неке од овде објављених песама својом изузетношћу заслужују да се нађу у свакој иоле репрезентативнијој антологији српске поезије 20. века.

Литература

- Петров, А. (1994). *Мање познати Дучић, A Less Known Dučić*. Београд-Требиње-Питсбург. Сигнатуре
- Поповић, Р. (2002). *Изабрани човек или животи Расика Пејровића*. Београд. Просвета.
- Симовић, Р. (2012а) (ур.). *Нада и носталгија*. Чикаго. Алекса Рељић, лично издање.
- Симовић, Р. (2012б). *Нада и носталгија*. Први предговор. Чикаго. Алекса Рељић, лично издање.

Jelena Lj. Vujić

Resume

POETRY OF HOPE AND NOSTALGIA WRITTEN BY SERBIAN POST-WAR DIASPORA

This paper focuses on the poetry written from 1940's to 1990's by the members of Serbian Diaspora living in the USA and Canada. Selected poems were published in a collection of poetry titled *Nada i nostalgija* in 2012. The collection contains over 70 poems written both by established and renowned poets such as Jovan Dučić, Vojislav Ilić Mlađi, Nikolaj Velimirović or Rastko Peterović and poets amateurs. Except for the likes of Dučić and Petrović, a considerable number of authors are little known to Serbian readers and literary critics. Most poems are written in modernist tradition though there are few which display post-modernist traits. We believe that in their artistic and linguistic qualities many poems deserve to be included in Serbian literary heritage as they would contribute a great deal to it, which we support by appropriate literary study. The aim of this paper is to shed more light on the poetry of the Diaspora in an effort to rehabilitate and reinstate its authors and its status in the 20-century Serbian poetry.

Key words: poetry, patriotic poetry, hexameter, late patriotic cycle.